

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 14ης Οκτωβρίου 2004 *

Στην υπόθεση T-56/02,

Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG, με έδρα το Μόναχο (Γερμανία),
εκπροσωπούμενη από τους δικηγόρους W. Knapp, T. Müller-Ibold και B.
Bergmann, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

καθής,

με αντικείμενο αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως 2003/25/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 ΕΚ [Υπόθεση COMP/E-1/37.919 (ex 37.391) — Τραπεζικά τέλη για τη μετατροπή των νομισμάτων της ευρωζώνης — Γερμανία] (ΕΕ 2003, L 15, σ. 1),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από την P. Lindh, πρόεδρο, και τους R. García Valdecasas και J. D. Cooke, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

Κανονιστικό πλαίσιο

- ¹ Το άρθρο 109 Λ, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 123, παράγραφος 4, ΕΚ) προβλέπει ότι, κατά την ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ενώσεως (ΟΝΕ) το Συμβούλιο ορίζει τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που καθορίζονται αμετάκλητα για τα νομίσματα των κρατών μελών και με τις οποίες αμετάκλητες ισοτιμίες θα τα αντικαταστήσει το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα σύμφωνα με τη Συνθήκη ΕΚ (στο εξής: συμμετέχοντα κράτη μέλη).

- 2 Το άρθρο 52 του πρωτοκόλλου για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), το οποίο έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη ΕΚ (στο εξής: καταστατικό ΕΚΤ), ορίζει τα εξής:

«Ανταλλαγή τραπεζογραμματίων κοινοτικών νομισμάτων

Μετά τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών, το διοικητικό συμβούλιο λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσει ότι τα τραπεζογραμματία που εκφράζονται σε νομίσματα με αμετάκλητα καθορισμένες ισοτιμίες ανταλλάσσονται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες στην αντίστοιχη άρτια ισοτιμία τους.»

- 3 Κατά τη Σύνοδο της Μαδρίτης, στις 15 και 16 Δεκεμβρίου 1995, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε την 1η Ιανουαρίου 1999 ως ημερομηνία ενάρξεως του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ, σύμφωνα με το άρθρο 109 Ι, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 121, παράγραφος 4, ΕΚ).

- 4 Τα κύρια στοιχεία του νομικού πλαισίου του σχετικού με την εισαγωγή και τη χρησιμοποίηση του ευρώ προκύπτουν από:

- τον κανονισμό (ΕΚ) 1103/97 του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1997, σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν την εισαγωγή του ευρώ (ΕΕ 1997, L 162, σ. 1), και
- τον κανονισμό (ΕΚ) 974/98 του Συμβουλίου, της 3ης Μαΐου 1998, για την εισαγωγή του ευρώ (ΕΕ 1998, L 139, σ. 1).

- 5 Το άρθρο 4 του κανονισμού 1103/97 θέτει τους κανόνες μετατροπής μεταξύ του ευρώ και των νομισματικών μονάδων των μετεχόντων κρατών μελών. Στην παράγραφο 3 προβλέπει ότι «οι τιμές μετατροπής θα χρησιμοποιούνται για μετατροπές και προς τις δύο κατευθύνσεις μεταξύ ευρώ και εθνικών νομισματικών μονάδων. Οι αντίστροφοι συντελεστές που προκύπτουν από τις τιμές μετατροπής δεν θα χρησιμοποιούνται.»
- 6 Από τα άρθρα 2 και 3 του κανονισμού 974/98 του Συμβουλίου προκύπτει ότι, από 1ης Ιανουαρίου 1999, το νόμισμα των συμμετεχόντων κρατών μελών είναι το ευρώ, το οποίο αντικαθιστά το νόμισμα κάθε συμμετέχοντος κράτους μέλους σύμφωνα με την τιμή μετατροπής.
- 7 Τα άρθρα 10 και 11 του κανονισμού 974/98 ορίζουν την 1η Ιανουαρίου 2002 ως ημερομηνία κυκλοφορίας και εκδόσεως τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε ευρώ.
- 8 Τα άρθρα 5 έως 9 του κανονισμού 974/98 περιλαμβάνουν μεταβατικές διατάξεις ισχύουσες κατά την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1999 και 1ης Ιανουαρίου 2002 (στο εξής: μεταβατική περίοδος).
- 9 Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι στις 15 Μαΐου 1997, η Επιτροπή κάλεσε τους εκπροσώπους του τραπεζικού τομέα, των δημοσίων αρχών και των καταναλωτών σε συνάντηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα τις πρακτικές πτυχές της μεταβάσεως στο ευρώ (40ή αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως). Όπως ειδικότερα προκύπτει από τη συνοπτική έκθεση που καταρτίστηκε μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αυτής της στρογγυλής τραπέζης («Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση “Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Υποθέσεων”, στρογγυλή τράπεζα με θέμα τις πρακτικές πτυχές της μεταβάσεως στο ευρώ: συνοπτική έκθεση και συμπεράσματα», έγγραφο Π/301/97 της 11ης Ιουνίου) οι εκπρόσωποι των τραπεζών «ζήτησαν να επιβαρύνονται με τέλη οι πράξεις ανταλλαγής μεταξύ εθνικών τραπεζογραμματίων των διαφόρων συμμετεχόντων κρατών κατά τη διάρκεια της

μεταβατικής περιόδου: βεβαίως, δεν θα υφίσταται πλέον συναλλαγματικός κίνδυνος — γεγονός συνεπαγόμενο μείωση του κόστους κατά 20 % περίπου —, θα παραμείνουν όμως αμετάβλητα τα λοιπά στοιχεία κόστους διαχείρισεως», αίτημα στο οποίο αντιτάχθηκαν οι ενώσεις καταναλωτών. Στο πλαίσιο αυτής της στρογγυλής τραπέζης, η Deutsche Bank ανακοίνωσε την πρόθεσή της να παρακρατεί προμήθεια, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, για τις πράξεις ανταλλαγής τραπεζογραμμάτων από όσους δεν έχουν λογαριασμό στο όνομά τους και να παρέχει δωρεάν την υπηρεσία αυτή στους πελάτες της.

- 10 Κατόπιν της στρογγυλής τραπέζης της 15ης Μαΐου 1997, η Επιτροπή ανέθεσε σε ομάδα πραγματογνωμόνων να εξετάσουν εάν — και πώς — οι τράπεζες μπορούν να ζητούν αμοιβή για την παροχή υπηρεσιών μετατροπής νομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών.
- 11 Οι σχετικές προτάσεις της ομάδας πραγματογνωμόνων για τη μεταβατική περίοδο είναι οι ακόλουθες (έκθεση της ομάδας πραγματογνωμόνων ως προς τα τραπεζικά τέλη για τη μετατροπή των νομισμάτων της ευρωζώνης, 20 Νοεμβρίου 1997· έγγραφο για το οποίο γίνεται μνεία στην 137η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως):
- για την ανταλλαγή χαρτονομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών, το άρθρο 52 του καταστατικού της ΕΚΤ επιβάλλει στις κεντρικές τράπεζες της ευρωζώνης να μετατρέπουν με βάση τις αμετάβλητες ισοτιμίες μετατροπής τα τραπεζογραμμάτια των άλλων συμμετεχόντων κρατών μελών, καμία όμως διάταξη δεν απαγορεύει στις εμπορικές τράπεζες να επιβάλλουν τέλη [παρακρατούν προμήθειες] για την παροχή αυτής της υπηρεσίας·
 - όσον αφορά τη διαφάνεια, η υποχρέωση χρησιμοποίησης των αμετάβλητων ισοτιμιών μετατροπής για οποιαδήποτε συναλλαγματική πράξη επιβάλλει να αναγράφονται τυχόν προμήθειες χωριστά από την αμετάβλητη ισοτιμία μετατροπής και να μη συγκαλύπτονται από το περιθώριο συναλλάγματος·

- 12 Σε σημείωση περιλαμβανόμενη στο παράρτημα Α της 20ής Νοεμβρίου 1997, η ομάδα πραγματογνωμόνων υπογραμμίζει ότι:

«19. Δεν υφίσταται διάταξη της κοινοτικής ή εθνικής νομοθεσίας που να απαγορεύει στις εμπορικές τράπεζες, στα ανταλλακτήρια συναλλάγματος ή σε άλλα ιδρύματα να μετακυλύουν το κόστος ανταλλαγής τραπεζογραμματίων. Από οικονομικής απόψεως η ανταλλαγή αυτή συνιστά, αναμφισβήτητα, “υπηρεσία”, στο πλαίσιο της οποίας ανταλλάσσονται δύο νομικώς διαφοροποιημένα στοιχεία, αντιθέτως προς την πράξη μετατροπής μεταξύ λογιστικών νομισματικών μονάδων.

[...]

Διαφάνεια

23. Η συναγωγή συμπεράσματος κατά το οποίο θα μπορούσαν να παρακρατούνται προμήθειες για ορισμένες πράξεις (π.χ. σε περίπτωση ανταλλαγής εθνικών κερμάτων ή χαρτονομισμάτων έναντι άλλων εθνικών κερμάτων ή χαρτονομισμάτων) εξαρτάται από τη διαφάνεια των προμηθειών που παρακρατούνται για την πράξη αυτή. Σήμερα, οι τράπεζες και τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος ορισμένων κρατών μελών παρακρατούν προμήθεια για την ανταλλαγή υπό τη μορφή ενός γενικού “περιθωρίου” μεταξύ της τιμής αγοράς και πωλήσεως ενός νομίσματος. Από της εισαγωγής του ευρώ, η εφαρμογή τέτοιων περιθωρίων δεν θα μπορεί να θεωρείται ως ορθή εφαρμογή των ισοτιμιών μετατροπής σε σχέση με τον στηριζόμενο στο άρθρο 109 Α, παράγραφος 4, της Συνθήκης κανονισμό. Τέτοιου είδους περιθώρια (αντιστοιχούντα σε διαφορές μεταξύ μονάδων του αυτού νομίσματος) θα θεωρούνται ασφαλώς ως ασυμβίβαστα με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου και/ή του εθνικού δικαίου του σχετικού με την προστασία των καταναλωτών. Η απαίτηση της διαφάνειας ισχύει για όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες παρακρατούνται προμήθειες για τη μετατροπή: οι προμήθειες αυτές πρέπει να είναι εμφανείς και όχι συγκαλυμμένες.

[...]

Συμπεράσματα

[...]

— Μπορούν να παρακρατούνται προμήθειες για την ανταλλαγή τραπεζογραμμάτων και κερμάτων κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, εφόσον εμφανίζονται κατά τρόπο διαφανή ως δαπάνες διαχείρισεως.»

- 13 Ως προς το αν οι τράπεζες είχαν την πρόθεση να παρακρατούν προμήθειες για την ανταλλαγή τραπεζογραμμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών, στην έκθεση των πραγματογνωμόνων της 20ής Νοεμβρίου 1997 αναφέρεται ότι οι τράπεζες είχαν, κατά πλειοψηφία, την πρόθεση να παρακρατούν τέτοιες προμήθειες, μικρότερου όμως ύψους, σε σχέση με τις προμήθειες που εισέπρατταν μέχρι τώρα, λόγω εξαφανίσεως του συναλλαγματικού κινδύνου.
- 14 Αναφερόμενη στις απόψεις που διατύπωσαν οι ενώσεις καταναλωτών, η ομάδα πραγματογνωμόνων διατύπωσε την άποψη ότι η αποδοχή του νέου νομίσματος θα ήταν ευκολότερη αν οι τράπεζες αποφάσιζαν να μη ζητούν ανταμοιβή για τη μετατροπή. Η ομάδα πραγματογνωμόνων τάχθηκε υπέρ των «αρχών της χρηστής πρακτικής» που επιβάλλουν τη δωρεάν μετατροπή.
- 15 Τα συμπεράσματα αυτά δημοσιεύθηκαν, επίσης, στο υπ' αριθ. 21 τεύχος των *Τετραδίων του ευρώ* που εξέδωσε η Επιτροπή το 1998, σε μη προσδιοριζόμενη ημερομηνία.

- 16 Κατόπιν αυτών των διαβουλεύσεων, εκδόθηκε η σύσταση 98/286/ΕΚ της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1998, σχετικά με τα τραπεζικά έξοδα για τη μετατροπή σε ευρώ (ΕΕ L 130, σ. 22, στο εξής: σύσταση της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1998). Το άρθρο 2 απαριθμεί, απευθυνόμενο στις τράπεζες, σειρά αρχών χρηστής πρακτικής ως προς την άνευ εξόδων μετατροπή. Οι αρχές αυτές δεν αφορούν τις υπηρεσίες ανταλλαγής τραπεζογραμματίων και κερμάτων νομισμάτων της ευρωζώνης κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Το άρθρο 3 της συστάσεως της 23ης Απριλίου 1998 έχει ως εξής:

«Άρθρο 3 — Διαφάνεια

1. Για όλες τις μετατροπές από οποιαδήποτε εθνική νομισματική μονάδα στη μονάδα ευρώ και αντίστροφα, και για όλες τις ανταλλαγές τραπεζογραμματίων και κερμάτων συμμετεχόντων κρατών μελών, οι τράπεζες πρέπει να καταδεικνύουν σαφώς την εφαρμογή των τιμών μετατροπής σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1103/97, και να αναγράφουν χωριστά από την τιμή μετατροπής τα κάθε είδους έξοδα που ενδεχομένως εισπράχθηκαν.

2. Οι τράπεζες που εισπράττουν έξοδα για μετατροπές και ανταλλαγές μη περιλαμβανόμενες στο άρθρο 2 ή δεν εφαρμόζουν έναν ή περισσότερους κανόνες του άρθρου 2, στοιχείο β), ανακοινώνουν με σαφή και διαφανή τρόπο τα έξοδα μετατροπής και ανταλλαγής παρέχοντας στους πελάτες τους:

- α) εκ των προτέρων, γραπτές πληροφορίες για τα έξοδα μετατροπής ή ανταλλαγής που προτίθενται να εισπράξουν

β) εκ των υστέρων, ειδικές πληροφορίες για τα έξοδα μετατροπής ή ανταλλαγής που ενδεχομένως εισπράχθηκαν, στα αντίγραφα λογαριασμών ή καρτών πληρωμής και με κάθε άλλο διαθέσιμο τρόπο επικοινωνίας με τους πελάτες. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να καταδεικνύουν σαφώς στους πελάτες ότι η εφαρμογή των τιμών μετατροπής γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 1103/97 και να αναφέρουν τα ενδεχόμενα έξοδα μετατροπής χωριστά από το συντελεστή μετατροπής και από τα κάθε είδους έξοδα μετατροπής ή συναλλαγής που ενδεχομένως εισπράχθηκαν.»

Η προσβαλλόμενη απόφαση

- 17 Η παρούσα υπόθεση αφορά την απόφαση 2003/25/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 ΕΚ [Υπόθεση COMP/E — 1/37.919 (ex 37.391) — Τραπεζικά τέλη για τη μετατροπή των νομισμάτων της ευρωζώνης — Γερμανία] (ΕΕ 2003, L 15, σ. 1, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).
- 18 Οι υπηρεσίες που αφορούν το συνάλλαγμα διακρίνονται μεταξύ, αφενός, της μετατροπής λογιστικού χρήματος και, αφετέρου, της μετατροπής κερμάτων και τραπεζογραμματίων ή «συναλλάγματος σε μετρητά». Το δεύτερο αυτό είδος υπηρεσίας, το οποίο και μόνον αφορά η παρούσα προσφυγή, μπορεί περαιτέρω να διακριθεί σε δύο κατηγορίες: αφενός, στην υπηρεσία της χονδρικής ανταλλαγής μετρητών, με την οποία οι τράπεζες ανταλλάσσουν μεγάλες ποσότητες τραπεζογραμματίων (στο εξής: διατραπεζικές υπηρεσίες ανταλλαγής μετρητών) και, αφετέρου στην υπηρεσία της λιανικής ανταλλαγής μετρητών, η οποία παρέχεται προς τους ιδιώτες και αφορά μικρές ποσότητες χαρτονομισμάτων.
- 19 Πριν από την εισαγωγή του ευρώ δεν υπήρχε στη Γερμανία διαφοροποίηση της ανταμοιβής για την παροχή της υπηρεσίας ανταλλαγής μετρητών: η ανταμοιβή για τις υπηρεσίες αυτές περιλαμβανόταν στην τιμή στην οποία τα τραπεζικά ιδρύματα και τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος αγόραζαν συνάλλαγμα ή το πωλούσαν

στους πελάτες τους. Κατά την αγορά, η τιμή ήταν χαμηλότερη από την ισοτιμία αναφοράς της αγοράς και, κατά την πώληση, υψηλότερη αυτής (38η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η διαφορά αυτή σε σχέση με την ισοτιμία αναφοράς της αγοράς καλείται, ενίοτε, «περιθώριο συναλλάγματος».

20 Αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως είναι πέντε τράπεζες εδρεύουσες στη Γερμανία:

— η Commerzbank.

— η Dresdner Bank.

— η Bayerische Hypo- und Vereinsbank (στο εξής: HVB ή προσφεύγουσα).

— η Deutsche Verkehrsbank (DVB).

— η Vereins- und Westbank (VUW).

21 Η προσφεύγουσα αναπτύσσει, κατά κύριο λόγο, δραστηριότητα γενικής τράπεζας στη Γερμανία. Προήλθε από τη συγχώνευση, την 1η Σεπτεμβρίου 1998, της Bayerische Hypotheken- und Wechselbank και της Bayerische Vereinsbank AG. Η προσφεύγουσα είναι κύριος μέτοχος της VUW.

- 22 Στις αρχές του έτους 1999, η Επιτροπή κίνησε διαδικασία έρευνας κατά 150 περίπου τραπεζών, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα, εδρευουσών σε επτά κράτη μέλη, συγκεκριμένα στο Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ιρλανδία, τις Κάτω Χώρες, την Αυστρία, την Πορτογαλία και τη Φινλανδία. Η Επιτροπή είχε την υπόνοια ότι οι τράπεζες αυτές συνεννοήθηκαν προκειμένου να καθορίσουν, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, την τιμή της υπηρεσίας μετατροπής μετρητών αποτελούμενων από νομίσματα ορισμένων συμμετεχόντων κρατών μελών. Καίτοι αρχικώς η έρευνα ξεκίνησε με ενιαίο αριθμό φακέλου, στη συνέχεια η Επιτροπή κίνησε, στο πλαίσιο της έρευνάς της, χωριστές διαδικασίες ως προς την ύπαρξη συμπράξεων στα οικεία κράτη μέλη.
- 23 Από τις 8 Φεβρουαρίου 1999, η Επιτροπή ζήτησε πληροφορίες από τρεις ενώσεις γερμανικών τραπεζών, σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), κυρίως ως προς την ανταμοιβή για την παροχή της υπηρεσίας ανταλλαγής μετρητών.
- 24 Στις 16 και 17 Φεβρουαρίου 1999, η Επιτροπή προέβη σε έλεγχο στις καταστατικές τους έδρες, στη Φρανκφούρτη επί του Μάιν, της Dresdner Bank και της Deutsche Bank.
- 25 Στις 19 Οκτωβρίου 1999, η Επιτροπή απέστειλε ερωτηματολόγιο σε 240 περίπου τράπεζες της ευρωζώνης, ζητώντας, σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού 17, να της παράσχουν πληροφοριακά στοιχεία ως προς τις παρακρατούμενες για πράξεις συναλλάγματος προμήθειες πριν και μετά την εισαγωγή του ευρώ. Το ερωτηματολόγιο αυτό απεστάλη σε 42 γερμανικές τράπεζες, μεταξύ των οποίων εκείνες στις οποίες απευθύνεται η προσβαλλόμενη απόφαση (2η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 26 Στις 20 και 21 Οκτωβρίου 1999, η Επιτροπή προέβη σε έλεγχο στις Κάτω Χώρες, στην καταστατική έδρα της GWK Bank (στο εξής: GWK) (20ή και 21η αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλομένης αποφάσεως).

27 Με επιστολές της 3ης και 10ης Αυγούστου 2000, η Επιτροπή απέστειλε κοινοποίηση αιτιάσεων στις ακόλουθες τράπεζες:

- Commerzbank.
- DVB.
- HVB.
- Reisebank.
- Dresdner Bank (στο εξής: Dresdner).
- VUW.
- Bayerische Landesbank Girozentrale.
- SEB Bank (πρώην BfG).
- Hamburgische Landesbank Girozentrale.
- Westdeutsche Landesbank Girozentrale.
- Landesbank Hessen Thüringen Girozentrale.
- GWK και τις μητρικές της εταιρίες Fortis NV, Fortis Services Nederland NV και Fortis Bank Nederland NV.

- 28 Την 1η και 2α Φεβρουαρίου 2001, ο σύμβουλος-ελεγκτής άκουσε τις παρατηρήσεις των αποδεκτών της κοινοποιήσεως αιτιάσεων.
- 29 Στις 11 Δεκεμβρίου 2001, η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση.
- 30 Κατά την προσβαλλόμενη απόφαση (2η αιτιολογική σκέψη), οι τράπεζες οι οποίες έλαβαν μέρος στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997 στα γραφεία της DVB στη Φρανκφούρτη επί του Μάιν (στο εξής: συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997) συμφώνησαν να παρακρατούν προμήθεια 3 % περίπου επί της αγοράς και πωλήσεως τραπεζογραμματίων της ευρωζώνης κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.
- 31 Την πρωτοβουλία αυτής της συναντήσεως είχε η GWK. Πράγματι, στην προσβαλλόμενη απόφαση τονίζεται ότι η τράπεζα αυτή παρότρυνε τη Reisebank, στο πλαίσιο συναντήσεως που πραγματοποιήθηκε στις 29 Απριλίου 1997, να αρχίσει συζητήσεις με άλλες γερμανικές τράπεζες με κύριο σκοπό να διασφαλιστεί ότι η γερμανική κεντρική τράπεζα δεν θα παρείχε δωρεάν στους καταναλωτές υπηρεσία ανταλλαγής μετρητών (60ή αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 32 Τα έγγραφα που αποδεικνύουν την παράβαση περιλαμβάνονται, κατά την προσβαλλόμενη απόφαση (62η αιτιολογική σκέψη), στα πρακτικά των συναντήσεων και των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων τα οποία βρέθηκαν κατά τους ελέγχους στα γραφεία της GWK, ιδίως τα πρακτικά της συναντήσεως της 15ης Οκτωβρίου 1997, τα οποία συνέταξαν, αντιστοίχως, ο [A], υπάλληλος της GWK (στο εξής: πρακτικά [A]), και ο [B], υπάλληλος της Commerzbank (στο εξής: πρακτικά [B]).

- 33 Στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή επισήμανε, κατ' αρχάς, ότι οι μετέχοντες συμφώνησαν να ενημερώσουν την Bundesbank (γερμανική κεντρική τράπεζα) ότι από 1ης Ιανουαρίου 1999, προέβιαναν σε «ανταλλαγή τραπεζογραμματίων της ευρωζώνης βάσει της καθορισθείσας ισοτιμίας και ότι θα εισέπρατταν συγκεκριμένη προμήθεια» (88η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 34 Στη συνέχεια, η Επιτροπή επισήμανε (89η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως) ότι οι μετέχοντες στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997, επειδή δεν συμφώνησαν επί της αρχής μιας ενιαίας προμήθειας, «έθεσαν ως κοινό στόχο την αντικατάσταση του συστήματος που βασίζεται στα περιθώρια συναλλάγματος από ποσοστά προμήθειας, με τρόπο που να καλύπτει το 90 % των εσόδων τους από τα περιθώρια συναλλάγματος. Έτσι, η συνολική προμήθεια θα ανέλθει στο 3 % περίπου». Στηριζόμενη στα πρακτικά [B], η Επιτροπή τόνισε ότι «συμφωνήθηκε η χρησιμοποίηση σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών για τα νομίσματα της ευρωζώνης (δηλαδή μη εφαρμογή τιμών αγοράς και πώλησης), ενώ τα έξοδα/τέλη θα καταλογίζονται υπό μορφή προμήθειας σε ποσοστό επί τοις εκατό) (95η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 35 Τέλος, η Επιτροπή έκρινε ότι τόσο στα πρακτικά [A] όσο και στα πρακτικά [B] γίνεται λόγος για συμφωνία σχετική με την ανταμοιβή για την παροχή της υπηρεσίας ανταλλαγής συναλλάγματος σε μετρητά υπό τη μορφή προμήθειας εκφραζόμενη ως ποσοστό του ανταλλασσομένου ποσού. Στα πρακτικά [B] δεν αναφέρεται το ποσό αυτής της προμήθειας, αντιθέτως προς τα πρακτικά [A] στα οποία γίνεται λόγος για ποσό 3 % περίπου. Πάντως, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι, κατά τη συνάντηση της 1ης και 2ας Φεβρουαρίου 2001, η Bayerische Landesbank δήλωσε ότι ο εκπρόσωπός της στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997 υπογράμμισε ότι «ορισμένοι εκπρόσωποι τραπεζών ανέφεραν ορισμένα στοιχεία και οι σχετικοί αριθμοί κυμαίνονταν μεταξύ 2 και 4 %», μολονότι ο εν λόγω εκπρόσωπος δεν μπορούσε να θυμηθεί το 3 % (96η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 36 Βάσει αυτών των στοιχείων, η Επιτροπή έκρινε ότι «οι τράπεζες που συμμετείχαν στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997 συμφώνησαν να εισαγάγουν συνολική προμήθεια 3 % (προκειμένου να καλύψουν το 90 % των εσόδων τους) από την 1η Ιανουαρίου 1999» και ότι η συμφωνία αυτή «είχε ταυτόχρονα ως αντικείμενο και ως

αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην Κοινότητα» (120ή και 128η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η συμφωνία αυτή συνήφθη για τη μεταβατική περίοδο (173η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 37 Κατά το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι Commerzbank, Dresdner, HVB, DVB και VUW παρέβησαν το άρθρο 81 ΕΚ, «συμμετέχοντας σε συμφωνία που είχε ως αντικείμενο τον καθορισμό α) του τρόπου καταλογισμού των εξόδων για τις πράξεις ανταλλαγής τραπεζογραμματίων νομισμάτων της ευρωζώνης (δηλαδή προμήθειας εκφρασμένης σε ποσοστό επί τοις%) και β) επιπέδου στόχου περίπου 3 % για τα έξοδα αυτά προκειμένου να καλυφθεί το 90 % των εσόδων που προέρχονταν από το περιθώριο συναλλάγματος) κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου που άρχισε από 1ης Ιανουαρίου 1999».
- 38 Κρίνοντας ότι επρόκειτο για σοβαρή παράβαση διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων ετών, η Επιτροπή επέβαλε τα ακόλουθα πρόστιμα (άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως):

Commerzbank	28 000 000 ευρώ
Dresdner Bank	28 000 000 ευρώ
HVB	28 000 000 ευρώ
DVB	14 000 000 ευρώ
VUW	2 800 000 ευρώ

- 39 Η προσβαλλόμενη απόφαση κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 19 Δεκεμβρίου 2001.

Διαδικασία

- 40 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 28 Φεβρουαρίου 2002, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή.
- 41 Η Επιτροπή, μετά την κοινοποίηση του δικογράφου της προσφυγής, δεν κατέθεσε υπόμνημα αντικρούσεως εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Με επιστολή που κατέθεσε στη Γραμματεία στις 25 Ιουνίου 2002, η προσφεύγουσα ζήτησε από το Πρωτοδικείο να της επιδικάσει τα αιτήματά της, σύμφωνα με το άρθρο 122, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Το Πρωτοδικείο επέδωσε την αίτηση αυτή στην Επιτροπή.
- 42 Επομένως, το Πρωτοδικείο οφείλει να αποφανθεί ερήμην. Δεδομένου ότι δεν χωρεί καμία αμφιβολία για το παραδεκτό της προσφυγής και τηρήθηκαν κανονικώς οι διατυπώσεις, οφείλει, σύμφωνα με το άρθρο 122, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, να εξετάσει αν εμφανίζονται βάσιμα τα αιτήματα της προσφεύγουσας.

Αιτήματα της προσφεύγουσας

- 43 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση καθόσον την αφορά·
- επικουρικώς, να ακυρώσει το πρόστιμο ή να μειώσει το ποσό του·

- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

- 44 Οι κύριοι λόγοι που προβλήθηκαν με το δικόγραφο της προσφυγής αφορούν τα ακόλουθα στοιχεία:
- τις διάφορες παραβιάσεις των δικαιωμάτων του αμυνομένου στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας·
 - την ύπαρξη παραβίασεως του άρθρου 81 ΕΚ, λόγω νομικής και πραγματικής πλάνης·
 - τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στην παράβαση·
 - τη δυνατότητα καταλογισμού της παραβίασεως·
 - την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως·
 - την κατάχρηση εξουσίας·
 - τον καθορισμό του ποσού του προστίμου.

- 45 Προκειμένου να εκδοθεί η κατ' ερημοδικία απόφαση στην παρούσα υπόθεση, επιβάλλεται κατά προτεραιότητα να εξεταστούν οι λόγοι με τους οποίους η προσφεύγουσα αμφισβητεί την ύπαρξη συμφωνίας επικαλούμενη ανακρίβεια των σχετικών με τα πραγματικά περιστατικά διαπιστώσεων της Επιτροπής.

Επί των σχετικών με τα πραγματικά περιστατικά διαπιστώσεων

- 46 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κυρίως, ότι κατά τη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997 δεν συνήφθη καμία συμφωνία αναφορικά με τον τρόπο εισπράξεως των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος και του ύψους αυτών των προμηθειών. Η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς, από νομικής απόψεως, τα πραγματικά περιστατικά εκ των οποίων συνήγαγε την ύπαρξη παραβάσεως.

Επί της συμφωνίας της σχετικής με τον τρόπο εισπράξεως των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος

Επιχειρήματα της προσφεύγουσας

- 47 Προκαταρκτικώς, η προσφεύγουσα προβάλλει παραβίαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως. Όσον αφορά τη συμφωνία περί του τρόπου επιβολής των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι διφορούμενη και ασαφής, τόσο που η προσφεύγουσα αντιμετώπισε δυσκολίες για την οργάνωση της υπερασπίσεώς της.

- 48 Το περιεχόμενο της προβαλλόμενης αυτής συμφωνίας δεν προκύπτει σαφώς από την προσβαλλόμενη απόφαση, από το γράμμα της οποίας μπορούν να συναχθούν δύο διαφορετικές ερμηνείες. Κατά την πρώτη, μοναδικός σκοπός της εν λόγω προβαλλόμενης συμφωνίας ήταν να επιτρέψει την ποσοστιαία ανταμοιβή,

αποκλείοντας οποιαδήποτε κατ' αποκοπήν ανταμοιβή. Κατά τη δεύτερη ερμηνεία, η προβαλλόμενη συμφωνία αφορούσε την αρχή της εγκαταλείψεως του συστήματος του περιθωρίου συναλλάγματος και την αντικατάστασή του με την παρακράτηση προμήθειας ανεξάρτητης της συναλλαγματικής ισοτιμίας και ανάλογη προς το ανταλλασσόμενο ποσό.

- 49 Πάντως, οποιαδήποτε ερμηνευτική εκδοχή προτιμηθεί, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, επί της ουσίας, ότι η παρακράτηση προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος κατ' αναλογία του ανταλλασσόμενου ποσού αποτελεί απλώς συνέπεια της εισαγωγής αμετάβλητων ισοτιμιών μετατροπής. Στο γεγονός αυτό οφείλεται η εγκατάλειψη του συστήματος του περιθωρίου συναλλάγματος και της διαφάνειας που επιζητούσαν τόσο η Επιτροπή όσο και η Bundesbank. Συνεπώς, καμία από τις ανωτέρω ερμηνείες δεν δικαιολογεί τη συναγωγή του συμπεράσματος περί υπάρξεως παράνομης συμφωνίας.
- 50 Όσον αφορά την ερμηνεία κατά την οποία η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται στην άποψη περί υπάρξεως συμφωνίας σχετικά με την εγκατάλειψη του συστήματος του περιθωρίου συναλλάγματος, η προσφεύγουσα δέχεται την ύπαρξη τέτοιας συμφωνίας, αμφισβητεί, όμως, ότι μπορεί αυτή να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού.
- 51 Πρώτον, η εγκατάλειψη του συστήματος του περιθωρίου συναλλάγματος προκύπτει ευθέως από το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 1103/97, όπως και η ίδια η Επιτροπή παραδέχθηκε στην προσβαλλόμενη απόφαση (37η επ. και 139 επ. αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 52 Δεύτερον, η εγκατάλειψη του συστήματος του περιθωρίου συναλλάγματος συνάδει προς τη σύσταση της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1998, η οποία επιδιώκει αυτόν ακριβώς τον σκοπό. Συνεπώς, τυχόν συμφωνία με την οποία οι τράπεζες θα εξέφραζαν τη βούλησή τους να συμμορφωθούν προς τη σύσταση αυτή της Επιτροπής δεν θα μπορούσε να έχει αισθητές συνέπειες για τον ανταγωνισμό και, πάντως, θα έπρεπε να τύχει εξαιρέσεως. Το γεγονός ότι η Bundesverband deutscher

Banken [ένωση γερμανικών τραπεζών] υποστήριξε, το 1997, ότι το περιθώριο συναλλάγματος δεν είναι ipso jure παράνομο, δεν έχει σημασία από αυτής της απόψεως. Πράγματι, η ανωτέρω ένωση απεδέχθη, στη συνέχεια, τη σύσταση της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1998.

- 53 Τέλος, η Επιτροπή δεν εξήγησε σε τι ακριβώς συνίσταται η προβαλλόμενη συμφωνία περί του τρόπου παρακρατήσεως των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος. Βεβαίως, στην 113η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως τονίζεται ότι η Landesbank Hessen Thüringen είχε δεχθεί ότι στις 15 Οκτωβρίου 1997 είχε συναφθεί συμφωνία αναφορικά με τον «τρόπο επιβολής της προμήθειας». Εντούτοις, η Landesbank Hessen Thüringen είχε απλώς προβεί στη διευκρίνιση ότι θα ήταν «δυσχερές» να εφαρμοστεί σύστημα διαφορετικό από το αναλογικό, αναφερόμενη μάλλον στην εγκατάλειψη του συστήματος του περιθωρίου συναλλάγματος. Η Επιτροπή έκρινε (στην 114η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως) ότι κάθε τράπεζα πρέπει να καθορίζει τον τρόπο παρακρατήσεως προμηθειών για τις υπηρεσίες που προσφέρει κατά τρόπο ανεξάρτητο, χωρίς να παράσχει σχετικώς περισσότερες εξηγήσεις.
- 54 Όσον αφορά την ερμηνεία κατά την οποία η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά συμφωνία περί επιβολής κατ' αναλογίαν προμήθειας, αποκλείοντας κάθε στοιχείο κατ' αποκοπήν προμήθειας, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τέτοιου είδους συμφωνία δεν υπήρξε. Όσοι έλαβαν μέρος στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997 συζήτησαν περί της μορφής υπό την οποία θα μπορούν μελλοντικώς να παρακρατούνται οι προμήθειες οι οποίες θα αντικαταστήσουν το σύστημα του περιθωρίου συναλλάγματος. Οι συμμετασχόντες δεν προσπάθησαν να επινοήσουν μεθόδους διαφορετικές από εκείνες που είναι γνωστές στον τραπεζικό τομέα (κατ' αναλογίαν προμήθεια με καθορισμό ή μη ελαχίστου ποσού ή κατ' αποκοπήν προμήθεια).
- 55 Για τον λόγο αυτό ο παρών στη συνάντηση αυτή υπάλληλος της VUW [Γ], διατύπωσε την άποψη ότι η συνάντηση αυτή δεν απέδωσε σπουδαία αποτελέσματα. Για τον ίδιο λόγο στα πρακτικά [Β] αναφέρεται ότι υπήρξε «συναίνεση» ως προς την παρακράτηση προμήθειας για τις πράξεις συναλλάγματος βάσει της «σταθερής ισοτιμίας» (δηλαδή της αμετάβλητης ισοτιμίας μετατροπής), «μάλλον/ήττον» προμήθεια αναγραφόμενη χωριστά. Η παρατήρηση αυτή, κατά την οποία οι προμήθειες υπολογίζονται σε ποσοστό, απέβλεπε στον αποκλεισμό του συστήματος του περιθωρίου συναλλάγματος, όχι όμως στον αποκλεισμό των κατ' αποκοπήν προμηθειών.

- 56 Τα πρακτικά [A] (88η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως) επιβεβαιώνουν, επίσης, το σημείο αυτό:

«Υστερα από μια ιδιαίτερα βραχεία συζήτηση, όλοι οι παρευρισκόμενοι είχαν σχηματίσει την πεποίθηση ότι το περιθώριο συναλλάγματος για τα νομίσματα της ευρωζώνης επρόκειτο να καταργηθεί και ότι έπρεπε πλέον να είναι ορατή τόσο η αξία του ανταλλασσόμενου νομίσματος όσο και η εισπραττόμενη από τον πελάτη προμήθεια».

- 57 Ομοίως, κατά τα πρακτικά [B]:

«Τα νομίσματα της ευρωζώνης συν/πλην τα έξοδα/προμήθειες θα υπολογίζονται χωριστά στον πελάτη.

Τα έξοδα/προμήθειες θα υπολογίζονται ως ποσοστό της αντίστοιχης αξίας των ανταλλασσομένων νομισμάτων».

- 58 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, επίσης, ότι ουδόλως εφαρμόστηκε συμφωνία επί της αρχής μιας αποκλειστικώς αναλογικής προμήθειας. Πράγματι, η προσφεύγουσα, όπως και οι περισσότεροι από τους συμμετασχόντες στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997, απαίτησαν κατ' αποκοπήν προμήθεια για το 70 % περίπου των πράξεων συναλλάγματος. Θα ήταν αδιανόητη μια τέτοια συμφωνία 15 μήνες πριν την έναρξη της μεταβατικής περιόδου.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 59 Σύμφωνα με πάγια νομολογία, για να υπάρχει συμφωνία υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, αρκεί οι οικείες επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή βούλησή τους να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 397, σκέψη 112, και της 29ης Οκτωβρίου 1980, 209/78 έως 215/78 και 218/78, Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 207, σκέψη 86· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, Τ-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 256, και της 26ης Οκτωβρίου 2000, Τ-41/96, Bayer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3383, σκέψη 67).
- 60 Όσον αφορά τη μορφή εκφράσεως της εν λόγω κοινής βουλήσεως, αρκεί ένας όρος της συμφωνίας να αποτελεί την έκφραση της βουλήσεως των μερών να συμπεριφερθούν στην αγορά σύμφωνα με τη συμφωνία αυτή (βλ. υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσες αποφάσεις ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, σκέψη 112· Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 86, και Bayer κατά Επιτροπής, σκέψη 68).
- 61 Επομένως, η έννοια της συμφωνίας κατά το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, όπως την ερμηνεύει η νομολογία, στηρίζεται στην ύπαρξη συμπτώσεως των βουλήσεων δύο τουλάχιστον μερών της οποίας η μορφή εκδηλώσεως δεν είναι σημαντική εφόσον συνιστά πιστή έκφραση των βουλήσεων αυτών (προαναφερθείσα απόφαση Bayer κατά Επιτροπής, σκέψη 69).
- 62 Επιβάλλεται να εξεταστεί αν η προσφεύγουσα προσκόμισε επαρκείς από νομικής απόψεως αποδείξεις ως προς την ύπαρξη στοιχείων ικανών να θέσουν υπό αμφισβήτηση το κύρος των στοιχείων εκείνων βάσει των οποίων η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη συμπτώσεως των βουλήσεων των μετασχόντων στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997, αναφορικά με τον καθορισμό του τρόπου παρακρατήσεως προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος επί μετρητών.

- 63 Η πτυχή αυτή της επίμαχης συμφωνίας εκτίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 95, 96, 114, 115, 132 και 184 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η Επιτροπή αφιέρωσε το κύριο μέρος της αναλύσεώς της στο ζήτημα του καθορισμού του ύψους των προμηθειών.
- 64 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι δεν είναι πειστική η προτεινόμενη από την προσφεύγουσα ερμηνεία, κατά την οποία η παράβαση στην οποία αναφέρεται το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το οποίο αφορά συμφωνία που είχε ως αντικείμενο τον καθορισμό του τρόπου καταλογισμού των εξόδων για τις πράξεις ανταλλαγής συναλλάγματος θα μπορούσε να αναφέρεται στην εγκατάλειψη του συστήματος του περιθωρίου συναλλάγματος. Η άποψη περί παρανόμου χαρακτήρα μιας τέτοιας συμφωνίας θα ερχόταν σε ευθεία αντίθεση με τις αιτιολογικές σκέψεις 38 και 139 της προσβαλλομένης αποφάσεως από τις οποίες προκύπτει ότι η εγκατάλειψη του περιθωρίου συναλλάγματος συνιστά συνέπεια της εφαρμογής αμετάβλητων ισοτιμιών μετατροπής.
- 65 Πράγματι, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι «ο αμετάκλητος καθορισμός των τιμών συναλλάγματος την 1 Ιανουαρίου 1999 σήμαινε την κατάργηση των διαφόρων τιμών αγοράς και πώλησης, όπως επίσης την κατάργηση της διαφοράς [περιθωρίου συναλλάγματος] ως μέσου έκφρασης των εξόδων για την ανταλλαγή τραπεζογραμμάτων της ευρωζώνης» (38η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η Επιτροπή απέρριψε, επίσης, τα επιχειρήματα κατά τα οποία η συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997 είχε ως αντικείμενο την εξέταση του ζητήματος διατηρήσεως του περιθωρίου συναλλάγματος κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, υπογραμμίζοντας ότι, «ήδη από το 1995 όλοι γνώριζαν ότι οι συναλλαγματικές ισοτιμίες επρόκειτο να καθοριστούν αμετάκλητα και ότι θα μπορούν πλέον να χρησιμοποιούνται αυτές οι σταθερές ισοτιμίες», καθώς και ότι «άμεση συνέπεια της εφαρμογής αυτής της διάταξης είναι ότι δεν επιτρέπεται πλέον η χρησιμοποίηση των «διαφορών» [περιθωρίων συναλλάγματος], και ότι οποιοσδήποτε επιβαρύνσεις πρέπει να αναγράφονται κατά τρόπο σαφή και διαφανή» (139η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 66 Η Επιτροπή υπογράμμισε, επίσης ότι η εφαρμογή αμετάβλητων ισοτιμιών μετατροπής είχε ως αποτέλεσμα την πτυχή εκείνη της παραβάσεως τη σχετική με τον καθορισμό του ύψους των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος. Στο τμήμα της προσβαλλομένης αποφάσεως που αναφέρεται στη νομική εκτίμηση, η Επιτροπή έκρινε ότι η σχετική με τις τιμές συμφωνία συνήφθη «με σκοπό την ανάκτηση του 90 % περίπου των εσόδων μετά την κατάργηση του [περιθωρίου συναλλάγματος] την 1 Ιανουαρίου 1999» (116η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως· βλ. επίσης την 130ή αιτιολογική σκέψη).

- 67 Όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία περί της υπάρξεως συμφωνίας επί της αρχής μιας αποκλειστικώς αναλογικής ανταμοιβής, η Επιτροπή υπογράμμισε (95η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως) ότι:

«Όσον αφορά τη λιανική αγοραπωλησία συναλλάγματος, στα πρακτικά [B] σημειώνεται ότι συμφωνήθηκε η χρησιμοποίηση σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών για τα νομίσματα της ευρωζώνης (δηλαδή μη εφαρμογή τιμών αγοράς και πώλησης), ενώ τα έξοδα/τέλη θα καταλογίζονται υπό μορφή προμήθειας σε ποσοστά επί τοις%. Η μέθοδος υπολογισμού για τη μετατροπή μεταξύ νομισμάτων της ευρωζώνης θα αποφασίζεται από την κάθε τράπεζα χωριστά: “[...] όσον αφορά την τιμολόγηση των πράξεων συναλλάγματος κατά το στάδιο 3α (1η Ιανουαρίου 1999 έως 1 Ιανουαρίου 2002) της ONE, επιτεύχθηκε συμφωνία στα ακόλουθα σημεία:

1) Πράξεις ιδιωτών πελατών

[...]

— τα έξοδα/τέλη θα υπολογίζονται ως ποσοστό της αξίας του συναλλάγματος [...]”»

- 68 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι «(τόσο στα πρακτικά [B] όσο και στα πρακτικά [A]) αναφέρεται ότι οι επιβαρύνσεις του πελάτη θα υπολογίζονται ως ποσοστό της αξίας του συναλλάγματος» (96η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 69 Πάντως, τα στοιχεία αυτά, μεμονωμένως εξεταζόμενα, είναι ανεπαρκή για να θεμελιώσουν την ύπαρξη συμπτώσεως βουλήσεων επί της αρχής μιας προμήθειας αποκλειστικώς ανάλογης του ανταλλασσόμενου ποσού. Το χωρίο των πρακτικών [B] επί του οποίου στηρίχθηκε η Επιτροπή (95η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης απόφασεως) δεν αποδεικνύει κατά τρόπο πειστικό την ύπαρξη συμφωνίας σχετικά με την υιοθέτηση ενός προτύπου εμφανίσεως των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος κοινού για όλους τους μετασχόντες στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997, τούτο δε για τρεις λόγους.
- 70 Πρώτον, η ερμηνεία των πρακτικών [B] που προέβαλε η Επιτροπή ως απόδειξη της υπάρξεως συμφωνίας σχετικά με τον τρόπο παρακρατήσεως προμήθειας για τις πράξεις συναλλάγματος αμφισβητήθηκε στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας από τους μετασχόντες στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997 (112η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης απόφασεως). Συνεπώς, τα πρακτικά [B] δεν μπορούν, χωρίς την υποστήριξη άλλων στοιχείων, να θεωρηθούν ως αδιάσειστη απόδειξη της υπάρξεως συμφωνίας επί του σημείου αυτού (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-337/94, Enso-Gutzeit κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1571, σκέψη 91).
- 71 Δεύτερον, τα πρακτικά [B] δεν περιλαμβάνουν αποδείξεις ή ενδείξεις από τις οποίες να συνάγεται η ύπαρξη συμφωνίας περί «τυποποιήσεως των τιμών [προμηθειών]», έκφραση που χρησιμοποιεί η Επιτροπή στην 114η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης απόφασεως. Αντιθέτως, στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως, το χωρίο των πρακτικών [B] επί του οποίου στηρίχθηκε η Επιτροπή επιδέχεται άλλες ερμηνείες οι οποίες, εκ πρώτης όψεως, εμφανίζονται ως πειστικές, ενόψει των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας.
- 72 Αφενός, το χωρίο αυτό μπορεί να νοηθεί ως έκφραση της συναινέσεως μεταξύ των τραπεζών επί της ανάγκης εγκαταλείψεως του συστήματος περιθωρίου συναλλάγματος, λόγω εξελίξεως της κανονιστικής ρυθμίσεως της σχετικής με το ευρώ. Όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, η υποχρέωση χρησιμοποίησεως αμετάβλητων ισοτιμιών μετατροπής είχε ως αποτέλεσμα να καταστήσει αναγκαία τη χρησιμοποίηση ενός μηχανισμού αναγραφής των προμηθειών για τις υπηρεσίες που αφορούν πράξεις συναλλάγματος διακριτό από τις αμετάβλητες αυτές ισοτιμίες.

73 Αφετέρου, στα πρακτικά [Α] περιέχονται και άλλα στοιχεία ικανά να αμφισβητήσουν σοβαρώς, ή ακόμη να ανατρέψουν ευθέως, την ερμηνεία βάσει της οποίας η Επιτροπή συνήγαγε το συμπέρασμα περί της υπάρξεως συμφωνίας για την «τυποποίηση των τιμών [προμηθειών]» για πράξεις συναλλάγματος. Ειδικότερα, από τα πρακτικά [Α] συνάγεται ότι, κατά τη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997, οι τράπεζες εξέτασαν το ζήτημα αν η υποχρεωτική χρησιμοποίηση αμετάβλητων ισοτιμιών μετατροπής επέβαλε στις τράπεζες να χρησιμοποιούν το ίδιο επίπεδο προμήθειας για πράξεις συναλλάγματος σχετικές με καθένα από τα εθνικά νομίσματα ή αν, αντιθέτως, είχαν τη δυνατότητα να υιοθετήσουν επίπεδο προμήθειας διαφορετικό για καθένα από τα νομίσματα αυτά. Πράγματι, η Επιτροπή έκρινε ότι οι μετασχόντες στη συνάντηση, «δεδομένου ότι δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν αν η προμήθεια αυτή έπρεπε να είναι ενιαία για όλα τα νομίσματα ή διαφορετική κατά νόμισμα, αποφάσισαν να γνωστοποιήσουν στην Bundesbank ότι [...] “καθεμία από τις παρούσες τράπεζες θα αποφασίσει η ίδια τη μορφή του μελλοντικού τρόπου παρακρατήσεως προμηθειών”» (αιτιολογικές σκέψεις 89 και 103 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Το τελευταίο αυτό απόσπασμα των πρακτικών [Α] επιβεβαιώνει, κατά συνέπεια, την άποψη περί της υπάρξεως συμφωνίας επί του τρόπου παρακρατήσεως της προμήθειας.

74 Τρίτον, επιβάλλεται η διαπίστωση, στην οποία προβαίνει και η προσφεύγουσα, ότι ο τρόπος παρακρατήσεως προμήθειας «εκφραζόμενης σε εκατοστιαίο ποσοστό» (115η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως) εμφανίζεται, εκ πρώτης όψεως, ως φυσιολογικός τρόπος εκφράσεως της προμήθειας για πράξεις συναλλάγματος. Από αυτής της απόψεως, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η ίδια η Επιτροπή χρησιμοποίησε αυτόν τον τρόπο παρουσιάσεως της προμήθειας όταν, στην υποσημείωση 43 (102η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως), ανέφερε ορισμένα παραδείγματα επιπέδου προμηθειών που ίσχυαν υπό το σύστημα του περιθωρίου συναλλάγματος. Εξάλλου, το αναλογικό σύστημα ανταμοιβής εμφανίζεται ως πλέον εύλογο, δεδομένου ότι τα έξοδα στα οποία υπόκεινται οι τράπεζες για την παροχή υπηρεσιών συναλλάγματος (μεταφορά, διαχείριση, αποθήκευση) βαίνουν αυξανόμενα αναλόγως της ποσότητας των ανταλλασσομένων νομισμάτων. Συνεπώς, η υιοθέτηση ενός τρόπου εκφράσεως των προμηθειών υπό μορφή εκατοστιαίου ποσοστού του ανταλλασσομένου ποσού εμφανίζεται, εκ πρώτης όψεως, ως συνδεδεμένο περισσότερο με τη φύση των συγκεκριμένων υπηρεσιών παρά με οποιαδήποτε σύμπτωση βουλήσεων.

75 Η Επιτροπή απέρριψε τις αντιρρήσεις μέσω των οποίων οι τράπεζες προέβησαν, κατ' ουσίαν, τα επιχειρήματα αυτά, με το αιτιολογικό ότι «δεν ήταν ούτε φυσικό ούτε λογικό να αποφασίζει μεμονωμένα η κάθε τράπεζα να μετατρέψει [το σύστημα περιθωρίου συναλλάγματος] σε εκατοστιαίο ποσοστό προμήθειας» και ότι

«πράγματι, φαίνεται ότι η Deutsche Bank σκόπευε να παρέχει δωρεάν τη σχετική υπηρεσία» (115η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης απόφασης). Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η απόρριψη αυτή δεν στηρίζεται ούτε σε επιχειρήματα ούτε σε αποδείξεις. Όσον δε αφορά την πολιτική της Deutsche Bank, η αναφορά στην περίπτωση αυτής της τράπεζας δεν είναι λυσιτελής, καθόσον δεν πρόκειται για τον τρόπο παρακρατήσεως προμήθειας για πράξεις συναλλάγματος, αλλά για την ενδεχόμενη παραίτηση μιας ανταγωνίστριας τράπεζας από την παρακράτηση προμήθειας για τις υπηρεσίες αυτές κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.

76 Επιπροσθέτως, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν μπορεί να νοηθεί ως αφορώσα συμφωνία με την οποία οι τράπεζες είχαν την πρόθεση να υιοθετήσουν έναν τρόπο παρακρατήσεως προμηθειών αυστηρώς αναλογικό του ανταλλασσόμενου ποσού, αποκλεισμένου οποιουδήποτε άλλου σταθερού στοιχείου υπολογισμού της προμήθειας. Πράγματι, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιλαμβάνει, σχετικώς, καμία ρητή δήλωση. Επιπροσθέτως, όπως ευθέως προκύπτει από την 147η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης απόφασης, η Επιτροπή γνώριζε την εκ μέρους ορισμένων τραπεζών χρησιμοποίηση τρόπου ανταμοιβής ο οποίος συνδύαζε ένα σταθερό στοιχείο υπολογισμού (υπό τη μορφή ελαχίστων ορίων) και ένα στοιχείο υπολογισμού ενός εκατοστιαίου ποσοστού. Ειδικότερα, όταν η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, στις 11 Δεκεμβρίου 2001, λίγες ημέρες πριν από την εκπνοή της μεταβατικής περιόδου, δεν αγνοούσε, βέβαια, ότι ορισμένες τράπεζες χρησιμοποιούσαν έναν τρόπο παρακρατήσεως προμήθειας που συνδύαζε ένα εκατοστιαίο ποσοστό του ανταλλασσόμενου ποσού και ένα σταθερό στοιχείο υπολογισμού.

77 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό, έχοντας υπόψη το δικόγραφο της προσφυγής, ότι η προσφεύγουσα απέδειξε ότι η Επιτροπή δεν είχε αποδείξει επαρκώς από νομικής απόψεως την ύπαρξη συμφωνίας επί του τρόπου παρακρατήσεως προμήθειας για πράξεις συναλλάγματος σε μετρητά. Ελλείψει της αποδείξεως περί υπάρξεως συμπτώσεως βουλήσεων επί του σημείου αυτού, επιβάλλεται η ακύρωση του άρθρου 1 της προσβαλλομένης απόφασης, καθόσον αφορά συμφωνία έχουσα ως αντικείμενο «τον καθορισμό του τρόπου καταλογισμού των εξόδων [παρακρατήσεως προμηθειών] για τις πράξεις ανταλλαγής τραπεζογραμματίων νομισμάτων της ευρωζώνης (δηλαδή προμήθειας εκφρασμένης σε εκατοστιαίο ποσοστό)». Παρέλκει η εξέταση των υπολοίπων αιτιάσεων της προσφεύγουσας, ιδίως εκείνων που αφορούν την έλλειψη αποδείξεων περί του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρα της προσβαλλομένης συμφωνίας και την αιτιολογία της προσβαλλομένης απόφασης επί του σημείου αυτού.

Επί της συμφωνίας της σχετικής με το ύψος των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος

Υπόμνηση της προσβαλλομένης αποφάσεως

- 78 Προς αποκατάσταση του περιεχομένου των συζητήσεων που διεξήχθησαν στο πλαίσιο της συναγήςσεως της 15ης Οκτωβρίου 1997 και προς συναγωγή του συμπεράσματος περί της υπάρξεως συμφωνίας ως προς τον καθορισμό των προμηθειών, η Επιτροπή στηρίχθηκε στα πρακτικά [A] και [B]. Κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, από τα εν λόγω δύο πρακτικά προκύπτει ότι οι μετασχόντες εξέτασαν τα ακόλουθα ζητήματα σχετικά με τη μεταβατική περίοδο:
- την αρχή της ανταμοιβής των πράξεων συναλλάγματος σε μετρητά (αιτιολογικές σκέψεις 87 και 95 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
 - τη διατήρηση του περιθωρίου συναλλάγματος (αιτιολογικές σκέψεις 86, 88, 93 και 95 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
 - την εφαρμογή ενιαίας προμήθειας για όλες τις υποδιαρέσεις του ευρώ ή την εφαρμογή ειδικής προμήθειας για καθεμία εξ αυτών (αιτιολογικές σκέψεις 89 και 103 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
 - τη μέθοδο υπολογισμού (υπολογισμός ακριβής ή κατά προσέγγιση) της τιμής συναλλάγματος μεταξύ των υποδιαρέσεων του ευρώ (αιτιολογικές σκέψεις 90 και 95 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
 - τις διαπραγματικές υπηρεσίες συναλλάγματος σε μετρητά (αιτιολογικές σκέψεις 91, 94 και 97 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 79 Αντιθέτως, τα πρακτικά [A] και [B] δεν συγκλίνουν επί του ζητήματος αν διεξήχθησαν συζητήσεις με θέμα το επίπεδο των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος σε μετρητά κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Πράγματι, η προσβαλλόμενη απόφαση αναφέρεται, στηριζόμενη στα πρακτικά [A], σε συζητήσεις με θέμα τον καθορισμό προμήθειας ύψους 3 % περίπου (αιτιολογική σκέψη 89 της προσβαλλομένης απόφασεως) ή, περιλαμβανόμενης μεταξύ 2 και 4 % (89η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης απόφασεως), ενώ στα πρακτικά [B] δεν περιλαμβάνεται αντίστοιχη διάταξη (αιτιολογικές σκέψεις 96, 106 και 107 της προσβαλλομένης απόφασεως).
- 80 Η Επιτροπή, πάντως, έκρινε ότι το περιεχόμενο των πρακτικών [A] επιβεβαίωναν οι δηλώσεις της Bayerische Landesbank κατά την ακρόαση (αιτιολογικές σκέψεις 96, 107 και 119 της προσβαλλομένης απόφασεως).
- 81 Κατά τη νομική της εκτίμηση, η Επιτροπή έκρινε ότι οι μετασχόντες στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997 συμφώνησαν να καθορίσουν σε 3 % περίπου το επίπεδο της προμήθειας για πράξεις συναλλάγματος σε μετρητά κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου (αιτιολογικές σκέψεις 102 και 104 της προσβαλλομένης απόφασεως).
- 82 Η Επιτροπή απέρριψε τις αντιρρήσεις ορισμένων αποδεκτών της κοινοποίησης των αιτιάσεων, μεταξύ των οποίων η προσφεύγουσα, που στηρίζονταν στην ανεπάρκεια των προβαλλομένων αποδείξεων. Πράγματι, υποστήριξε ότι τα πρακτικά [A], της αυτής ημερομηνίας με τη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997, επιβεβαιώθηκαν από τις δηλώσεις της Bayerische Landesbank και της Commerzbank (αιτιολογικές σκέψεις 118 έως 120 της προσβαλλομένης απόφασεως).
- 83 Οι επιχειρήσεις αυτές ατελεσφόρως υποστήριξαν ότι η προσβαλλόμενη συμφωνία είναι, εν πάση περιπτώσει, αδιανόητη, καθόσον πρόωρη, ενόψει της αποστάσεως που τη χωρίζει από την έναρξη της μεταβατικής περιόδου. Εντούτοις, η Επιτροπή έκρινε ότι τα πρακτικά [A] αποδεικνύουν ότι οι μετασχόντες θεωρούσαν επικείμενη την έναρξη της μεταβατικής περιόδου και απέρριψε τις αντιρρήσεις αυτές (αιτιολογικές σκέψεις 122 έως 124 της προσβαλλομένης απόφασεως).

- 84 Οι τράπεζες υποστήριξαν ότι, στην πράξη, δεν εφάρμοσαν συντελεστή προμήθειας 3 % περίπου και ότι καθόρισαν το ύψος της προμήθειας η καθεμία αυτοτελώς. Η Επιτροπή απέρριψε την αντίρρηση αυτή, υποστηρίζοντας, αφενός, ότι η παράβαση αποδεικνύεται με έγγραφα και όχι από την παράλληλη συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην αγορά και, αφετέρου, ότι η συμφωνία απάλειψε ή περιορίζει αισθητά τις αβεβαιότητες τις σχετικές με τη συμπεριφορά των ανταγωνιστριών τραπεζών, τόσο ώστε καμία από τις τράπεζες που έλαβαν μέρος στη συνάντηση δεν εφάρμοσε ποσοστό προμήθειας μικρότερο του 3 % (αιτιολογικές σκέψεις 125 έως 127 της προσβαλλομένης απόφασης).
- 85 Τέλος, η Επιτροπή απέρριψε όλα τα επιχειρήματα με τα οποία οι εν λόγω τράπεζες επιχειρήσαν να αποδείξουν ότι η συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997 δεν είχε ως αντικείμενο τη σύναψη συμφωνίας περί οριζόντιου καθορισμού των τιμών.
- 86 Κατά συνέπεια, απέρριψε τα επιχειρήματα σύμφωνα με τα οποία σκοπός της συναντήσεως ήταν η εκ μέρους αυτών των επιχειρήσεων αντιμετώπιση της αβεβαιότητας ως προς την ορθή ερμηνεία του άρθρου 52 του καταστατικού της ΕΚΤ. Πράγματι, η Επιτροπή έκρινε ότι οι συζητήσεις που είχαν οι τράπεζες που έλαβαν μέρος στη συνάντηση με την Bundesbank αναφορικά με το άρθρο 52 του καταστατικού της ΕΚΤ δεν αφορούσαν τις προμήθειες που έπρεπε να παρακρατούνται κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου (αιτιολογικές σκέψεις 133 έως 135 της προσβαλλομένης απόφασης).
- 87 Η Επιτροπή απέρριψε, επίσης, την άποψη κατά την οποία σκοπός της συναντήσεως της 15ης Οκτωβρίου 1997 ήταν ο περιορισμός του βαθμού αβεβαιότητας των σχετικών με τη μετάβαση στο ευρώ νομοθετικών ρυθμίσεων και ότι αποτελούσε, επομένως, συνέχεια της στρογγυλής τραπέζης της 15ης Μαΐου 1997 που είχε οργανώσει η Επιτροπή. Επί της ουσίας, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι η στρογγυλή τράπεζα δεν είχε ως θέμα τις προμήθειες που παρακρατούν οι τράπεζες για πράξεις συναλλάγματος (βλ. έκθεση της ομάδας πραγματογνωμόνων της 20ής Νοεμβρίου 1997) (αιτιολογικές σκέψεις 136 και 137 της προσβαλλομένης απόφασης).
- 88 Η Επιτροπή δεν δέχθηκε το βάσιμο των επιχειρημάτων κατά τα οποία σκοπός της συναντήσεως ήταν να διευκρινιστεί αν οι τράπεζες μπορούσαν να διατηρήσουν το περιθώριο συναλλάγματος ως τρόπο υπολογισμού της προμήθειας κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Πράγματι, έκρινε ότι, από το 1995, «όλοι

γνώριζαν ότι οι συναλλαγματικές ισοτιμίες επρόκειτο να καθοριστούν αμετάκλητα και ότι θα μπορούν πλέον να χρησιμοποιούνται αυτές οι σταθερές ισοτιμίες». Κατά την Επιτροπή, η κατάσταση αυτή θα είχε ως συνέπεια την απαγόρευση, από της ενάρξεως της μεταβατικής περιόδου, της χρησιμοποίησεως του περιθωρίου συναλλάγματος. Επιπροσθέτως, υπογράμμισε ότι, κατά τη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997, η Bundesbank ήρε κάθε σχετική αμφιβολία (αιτιολογικές σκέψεις 138 έως 140 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 89 Η Επιτροπή απέρριψε τα επιχειρήματα με τα οποία ορισμένες τράπεζες επιχείρησαν να αποδείξουν ότι το αντικείμενο της συναντήσεως της 15ης Οκτωβρίου 1997 ήταν οι διατραπεζικές υπηρεσίες και όχι οι λιανικές πράξεις συναλλάγματος. Πράγματι, στα πρακτικά [B] γίνεται λόγος περί συζητήσεων σχετικών με το δεύτερο αυτό είδος υπηρεσιών (αιτιολογικές σκέψεις 141 έως 143 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 90 Αποδεικνύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό της εν λόγω συμφωνίας, η Επιτροπή δεν έκρινε επιβεβλημένο να εξετάσει αν η συμφωνία αυτή είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Πάντως, υπογράμμισε επιπροσθέτως ότι οι προμήθειες που παρακρατούσαν οι αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως κυμαίνονταν μεταξύ 3 και 4,5 % (αιτιολογικές σκέψεις 144 έως 148 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

Επιχειρήματα της προσφεύγουσας

- 91 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε τα πραγματικά περιστατικά τα οποία επικαλείται. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα διαψεύδει την ύπαρξη οποιασδήποτε συνεννοήσεως ως προς το ύψος των προμηθειών για λιανικές πράξεις συναλλάγματος σε μετρητά στο πλαίσιο της συναντήσεως της 15ης Οκτωβρίου 1997. Αμφισβητεί, επίσης, την αποδεικτική αξία των στοιχείων που επικαλέστηκε η Επιτροπή. Μεταξύ άλλων, προβάλλει σειρά επιχειρημάτων προκειμένου να αποδείξει ότι σκοπός της συναντήσεως ήταν η άρση ορισμένων νομοθετικών και τεχνικών ασαφειών σχετικών με τη μετάβαση στο ευρώ, οι οποίες αφορούσαν κατά κύριο λόγο τις διατραπεζικές υπηρεσίες συναλλάγματος σε μετρητά. Υποστηρίζει, επίσης, ότι δεν θα είχε νόημα η προβαλλόμενη από την Επιτροπή συμφωνία.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 92 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή έκρινε ότι η συζήτηση του ύψους των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος συνιστούσε συμφωνία απαγορευόμενη από το άρθρο 81 ΕΚ, κρίνοντας ότι δεν επιβάλλεται να αποφανθεί επί της νομιμότητας των συζητήσεων των σχετικών με τις νομικές και τεχνικές αβεβαιότητες που υπήρχαν κατά το 1997 όσον αφορά, ειδικότερα, την αρχή της ανταμοιβής για υπηρεσίες συναλλάγματος κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, την εγκατάλειψη του περιθωρίου συναλλάγματος, τη μέθοδο υπολογισμού της τιμής συναλλάγματος (ακριβής ή κατά προσέγγιση υπολογισμός) και τη χρησιμοποίηση ενιαίου ποσοστού προμήθεια για όλα τα νομίσματα των συμμετεχόντων κρατών μελών.
- 93 Η Επιτροπή υπογράμμισε το γεγονός ότι η διαπίστωση της παραβάσεως στηρίζεται σε έγγραφες αποδείξεις (αιτιολογικές σκέψεις 62, 120, 126, 142 και 158 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Εντούτοις, η απόδειξη των συζητήσεων με θέμα τον καθορισμό του ύψους των προμηθειών για λιανικές πράξεις συναλλάγματος στηρίζεται, προφανώς, σε ένα μόνον έγγραφο, δηλαδή στα πρακτικά [Α]. Η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αναφέρεται σε κανένα άλλο αποδεικτικό έγγραφο από το οποίο να προκύπτει ότι πράγματι διεξήχθησαν συζητήσεις γι' αυτό το ζήτημα.
- 94 Εντούτοις, η Επιτροπή έκρινε, επιπροσθέτως, ότι τα πρακτικά [Α] επιβεβαίωναν δύο ακόμα στοιχεία, τα οποία κρίθηκε ότι έχουν αποδεικτική αξία, πρώτον, από τα όσα δήλωσαν κατά την ακρόαση δύο από τους μετασχόντες στη συγκεκριμένη συνάντηση και, δεύτερον, από τη συμπεριφορά των μετασχόντων στην αγορά.
- 95 Ενόψει αυτών των στοιχείων επιβάλλεται να εξεταστεί αν η προσφεύγουσα απέδειξε επαρκώς, από νομικής απόψεως, τη συνδρομή περιστάσεων ικανών να αμφισβητήσουν το κύρος των σχετικών με τα πραγματικά περιστατικά διαπιστώσεων της Επιτροπής όσον αφορά, ειδικότερα, την ύπαρξη συμπτώσεως βουλήσεων μεταξύ των μετασχόντων στη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997 αναφορικά με τον καθορισμό των προμηθειών για τις συγκεκριμένες υπηρεσίες, λαμβανομένων υπόψη των πρακτικών [Α], των δηλώσεων της Commerzbank και της Bayerische Landesbank, καθώς και της συμπεριφοράς των μετασχόντων στην αγορά.

— Επί των πρακτικών [Α]

- 96 Η διαπίστωση παραβάσεως στηρίζεται στην ακόλουθη έγγραφη απόδειξη, η οποία αποτελεί απόσπασμα των πρακτικών [Α] και η οποία παρατίθεται στην 89η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως:

«Οι παρούσες στη συνάντηση τράπεζες εξέφρασαν την πρόθεση να αντικαταστήσουν τα σημερινά τους έσοδα που προέρχονται από περιθώρια [συναλλάγματος] με έσοδα προερχόμενα από προμήθειες που θα καλύπτουν έως και το 90 % περίπου των σημερινών εσόδων. Σύμφωνα με τις τράπεζες, με τη ρύθμιση αυτή η συνολική προμήθεια αναμένεται να ανέλθει στο 3 % περίπου.»

- 97 Το χωρίο αυτό είναι ασαφές και, μεμονωμένα εξεταζόμενο, δεν εξηγεί γιατί η τροποποίηση του συστήματος αναγραφής των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος θα μπορούσε να επηρεάσει τα «εισοδήματα» που απορρέουν από τις προμήθειες αυτές. Επομένως, επιβάλλεται να ληφθεί υπόψη ολόκληρο το απόσπασμα στο οποίο ανήκει το εν λόγω χωρίο. Το απόσπασμα αυτό παρατίθεται στην 89η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως και έχει ως εξής:

«Διαφοροποιημένη τιμολόγηση μεταξύ νομισμάτων της ευρωζώνης

Η υφιστάμενη τιμολογιακή πολιτική στη γερμανική αγορά συναλλάγματος ήταν σχεδόν ίδια για όλες τις τράπεζες. Αυτό σημαίνει, π.χ., ότι το αυστριακό σελίνι αγοράζόταν και πωλούνταν φθηνά, ενώ η ιταλική λίρα ήταν ιδιαίτερα ακριβή. Ο κ. [...], της Commerzbank, τόνισε ότι πρέπει να δοθεί η δυνατότητα διατήρησης αυτής της διαφοροποιημένης τιμολόγησης μεταξύ των νομισμάτων της ευρωζώνης. Σύμφωνα με τον ίδιο, δεδομένου ότι τα τρέχοντα περιθώρια μπορούν να θεωρηθούν ως αποτέλεσμα των μηχανισμών της αγοράς, αυτός ο καθορισμός τιμών-προμηθειών μπορεί να εφαρμοστεί και στο πλαίσιο ενός διαφορετικού τρόπου καταλογισμού εξόδων. Στο σημείο αυτό ο κ. [...] (Bayerische Landesbank) σημείωσε ότι η διαφορετική αντιμετώπιση των νομισμάτων της ευρωζώνης μπορούσε να

δικαιολογηθεί μόνον από το γεγονός ότι τα επίπεδα συναλλαγματικού κινδύνου ήταν διαφορετικά για κάθε νόμισμα. Το επιχείρημα αυτό δεν ισχύει πλέον μετά την 1η Ιανουαρίου 1999, όταν όλα τα νομίσματα της ευρωζώνης έγιναν απλώς διαφορετικές ονομασίες του ευρώ. Ο κ. [...] προσέθεσε στο σημείο αυτό ότι δεν ήταν τόσο οι μηχανισμοί της αγοράς που καθόριζαν την τρέχουσα πολιτική για τα περιθώρια συναλλάγματος, αλλά μάλλον η πολιτική αυτή ήταν αποτέλεσμα σιωπηρής συμφωνίας σχετικά με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Σύμφωνα με την αναφερθείσα από τον κ. [...] έρευνα του [Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου (ENI)], ο οποίος τόνισε ότι το κόστος του γερμανικού τραπεζικού συστήματος θα υποχωρούσε μόνο κατά 10 % με τη θέση σε κυκλοφορία του ευρώ, η τιμολογιακή πολιτική στην αγορά συναλλάγματος δεν καθοριζόταν από τις τιμές. Και το στοιχείο αυτό καταδείκνυε την ύπαρξη ολιγοπωλίου παρά “πολυπωλίου”.

Επομένως, η αντικατάσταση της υφιστάμενης σιωπηρής συμφωνίας για διαφοροποιημένα περιθώρια συναλλάγματος από μια σιωπηρή συμφωνία για διαφοροποιημένες προμήθειες δεν θα προκαλέσει σημαντικές αναστατώσεις ή απώλειες κερδών. Ο κ. [...] συμφώνησε πλήρως με την άποψη αυτή.

Επειδή κατά τη συνάντηση δεν επιτεύχθηκε πλήρης συναίνεση για το αν πρέπει να εισαχθεί ενιαία προμήθεια για όλα τα νομίσματα ή προμήθεια για κάθε νόμισμα, στην Bundesbank θα κοινοποιηθούν τα ακόλουθα:

“Καθεμία από τις παρευρισκόμενες τράπεζες θα αποφασίσει η ίδια για τα μελλοντικά της τιμολόγια προμηθειών”.

Οι παρούσες στη συνάντηση τράπεζες εξέφρασαν την πρόθεση να αντικαταστήσουν τα σημερινά τους έσοδα που προέρχονται από περιθώρια [συναλλάγματος] με έσοδα προερχόμενα από προμήθειες που θα καλύπτουν έως και το 90 % περίπου των σημερινών εσόδων. Σύμφωνα με τις τράπεζες, με τη ρύθμιση αυτή η συνολική προμήθεια αναμένεται να ανέλθει στο 3 % περίπου.»

- 98 Στο απόσπασμα αυτό εξετάζεται το ζήτημα αν θα μπορούσαν οι τράπεζες, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, να συνεχίσουν να παρακρατούν προμήθειες για πράξεις συναλλάγματος σε μετρητά σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της αγοράς όπως αυτά είχαν διαμορφωθεί για καθένα από τα νομίσματα ή αν η εισαγωγή του λογιστικού ευρώ από 1ης Ιανουαρίου 1999 θα είχε ως συνέπεια την εφαρμογή ταυτόσημου επιπέδου προμήθειας για καθένα από τα νομίσματα των συμμετεχόντων κρατών μελών. Επομένως, στο απόσπασμα αυτό δεν εξετάζεται το ζήτημα της διαμορφώσεως του ύψους των προμηθειών, αλλά το αν θα έπρεπε να υπάρξει ενιαίο επίπεδο προμήθειας, για όλα τα πρώην εθνικά νομίσματα ή τόσα επίπεδα προμήθειας όσα και τα νομίσματα αυτά. Από το ανωτέρω απόσπασμα προκύπτει ότι δεν υπήρξε συμφωνία επί του θέματος αυτού.
- 99 Θα μπορούσαν να διατυπωθούν τρεις παρατηρήσεις αναφορικά με το απόσπασμα επί του οποίου στηρίχθηκε η Επιτροπή προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη παράνομης συμφωνίας.
- 100 Πρώτον, ως εγκατάλειψη των «περιθωρίων», εννοείται κατά τα πρακτικά [Α] η εγκατάλειψη του συστήματος του περιθωρίου συναλλάγματος, κατόπιν της εισαγωγής αμετάβλητων ισοτιμιών μετατροπής από 1ης Ιανουαρίου 1999. Πράγματι, οι μετασχόντες συμφώνησαν επί της ανάγκης αντικαταστάσεως αυτού του συστήματος από την παρακράτηση προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος εμφανών και ανεξαρτήτων της εφαρμοστέας αμετάβλητης ισοτιμίας μετατροπής (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 88, 93 και 95 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 101 Δεύτερον, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η αναφορά στη διατήρηση του 90 % των «εισοδημάτων» που προέκυπταν από το σύστημα των «περιθωρίων», πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου πραγματοποιήθηκε η εν λόγω συνάντηση. Το σημείο αυτό δεν αναφέρεται σε συζητήσεις που απέβλεπαν να εξασφαλίσουν στους μετασχόντες στη συνάντηση ένα ορισμένο επίπεδο «εισοδημάτων», αλλά στην άμεση συνέπεια της εξαφανίσεως του συναλλαγματικού κινδύνου.
- 102 Πράγματι, από το δικόγραφο της προσφυγής προκύπτει ότι ο καθορισμός αμετάβλητων ισοτιμιών μετατροπής είχε ως συνέπεια την εξαφάνιση του συναλλαγματικού κινδύνου, ήδη από της ενάρξεως της μεταβατικής περιόδου.

Επομένως, εφόσον εξέλιπαν οι διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών, οι παρέχοντες υπηρεσίες που αφορούσαν συνάλλαγμα σε μετρητά απηλλάγησαν από το κόστος που συνεπαγόταν το ευμετάβλητο των μέχρι τότε ισοτιμιών. Στην έκθεσή του της 23ης Απριλίου 1997 (75η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως· βλ. παράρτημα 23 του δικογράφου της προσφυγής), το ΕΝΙ προέβη σε εκτίμηση της οικονομίας που θα προέκυπτε από την εξαφάνιση του συναλλαγματικού κινδύνου. Στην έκθεσή του αυτή υπογράμμισε ότι το κόστος παροχής συναλλαγματικών υπηρεσιών στη Γερμανία θα μπορούσε να κατανεμηθεί σε τέσσερις κατηγορίες, κατά την ακόλουθη αναλογία:

- συναλλαγματικός κίνδυνος: 5 έως 10 %.
- κόστος επαναπατρισμού (ασφάλιση και μεταφορά): 5 έως 10 %.
- κόστος συναλλαγής (μισθοί· διαχείριση· διοίκηση): 70 έως 85 %.
- κόστος «διαθεσιμότητας» (διατήρηση αποθεμάτων σε μετρητά ξένων νομισμάτων): 5 έως 10 %.

¹⁰³ Το ΕΝΙ υπολόγισε ότι η εξαφάνιση του συναλλαγματικού κινδύνου θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια μείωση του κόστους — και κατά συνέπεια των τιμών — των υπηρεσιών που αφορούν πράξεις συναλλάγματος σε μετρητά της τάξεως του 5 έως 10 %. Η έκθεση αυτή, καίτοι δεν δημοσιεύθηκε από το ΕΝΙ στην Επίσημη Εφημερίδα, έτυχε ευρείας διανομής στους αντιπροσωπευτικότερους οργανισμούς του τραπεζικού τομέα, όπως προκύπτει από τις διατάξεις της 75ης αιτιολογικής σκέψεως της προσβαλλομένης αποφάσεως.

¹⁰⁴ Το αποτέλεσμα αυτής της ανάλυσεως του ΕΝΙ δεν αμφισβητήθηκε, δεδομένου ότι, κατά τη διάρκεια στοργυλής τραπεζής που οργάνωσε η Επιτροπή, οι εκπρόσωποι του τραπεζικού τομέα υποστήριξαν ότι, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, «θα εκλείψει, βεβαίως, ο συναλλαγματικός κίνδυνος —πράγμα που θα

έχει ως συνέπεια τον κατά 20 % περίπου περιορισμό του κόστους — τα υπόλοιπα όμως στοιχεία κόστους θα παραμείνουν αμετάβλητα» (στρογγυλή τράπεζα με θέμα τις πρακτικές πτυχές της μεταβάσεως στο ευρώ: συνοπτική παρουσίαση και συμπέρασμα· στοιχεία παρατιθέμενα στην 41η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως).

- 105 Συνεπώς, η ερμηνεία που έδωσε η προσφεύγουσα στα πρακτικά [Α] είναι πειστική. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι το 90 % στο οποίο αναφέρονται τα πρακτικά [Α] αφορά την κατά 10 % περίπου μείωση του κόστους των υπηρεσιών που αφορούν πράξεις συναλλάγματος σε μετρητά κατόπιν της εξαφανίσεως του συναλλαγματικού κινδύνου. Ενόψει αυτής της μειώσεως, οι παρακρατούμενες κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου προμήθειες θα έπρεπε, επίσης, να μειωθούν κατά 10 %, ώστε οι προμήθειες αυτές να καλύπτουν το 90 % του σημερινού κόστους.
- 106 Τρίτον, όσον αφορά το χωρίο των πρακτικών [Α] στο οποίο γίνεται λόγος για προμήθεια 3 % περίπου, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι πρόκειται μάλλον για διαπίστωση της καταστάσεως της αγοράς, η οποία είναι σύμφωνη προς τα στοιχεία του ENI.
- 107 Η επιχειρηματολογία αυτή κρίνεται βάσιμη. Πράγματι, στην έκθεσή του της 23ης Απριλίου 1997, το ENI παρέσχε ορισμένες ενδείξεις ως προς την έκταση του περιθωρίου μεταξύ της τιμής αγοράς και της τιμής πωλήσεως, διακρίνοντας σχετικώς τρεις ομάδες νομισμάτων:
- ομάδα 1 [βελγικό φράγκο (BEF), γερμανικό μάρκο (DEM), ολλανδικό φιορίνι (NLG), αυστριακό σελίνι (ATS) και γαλλικό φράγκο (FRF)]: μικρό περιθώριο, λιγότερο του 2 %.
 - ομάδα 2 [βρετανική λίρα (GBP), ιταλική λιρέτα (ITL), ισπανική πεσέτα (ESP), πορτογαλικό εσκούδο (PTE), σουηδική κορώνα (SEK) και ιρλανδική λίρα (IEP)]: μέσο περιθώριο, κυμαινόμενο μεταξύ 2 και 4 %.

— ομάδα 3 [ελληνική δραχμή (GRD) έναντι όλων των λοιπών νομισμάτων]: μεγάλο περιθώριο, υψηλότερο του 5 %.

- 108 Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας ότι η αναφορά σε επίπεδο προμήθειας για πράξεις συναλλάγματος ύψους «3 % περίπου», αν πράγματι έγινε, εκφράζει μάλλον την κατάσταση της αγοράς παρά την ύπαρξη οριζόντιας συμφωνίας περί καθορισμού των τιμών.
- 109 Επιπροσθέτως, η προσφεύγουσα κατέθεσε τις μαρτυρίες προσώπων που είχαν λάβει μέρος στη συνάντηση της 15 Οκτωβρίου 1997, τον κ. [Γ] (VUW) και τον κ. [Δ] (Hamburgische Landesbank), από τις οποίες προκύπτει ότι αν πράγματι εθίγη το ζήτημα του επιπέδου των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος (μείωση οφειλόμενη στην εξαφάνιση του συναλλαγματικού κινδύνου), στο πλαίσιο αυτής της συναντήσεως, δεν επρόκειτο, κατά τους εν λόγω μάρτυρες, παρά για ένα εντελώς ήσσονος σημασίας σημείο, επί του οποίου δεν διεξήχθησαν συζητήσεις ως προς τον καθορισμό του ύψους των προμηθειών.
- 110 Ενόψει των ανωτέρω επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι από τα πρακτικά [Α] δεν αποδεικνύεται, κατά τρόπο πειστικό ότι πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις με αντικείμενο τον καθορισμό σε 3 % περίπου του ύψους των προμηθειών που εισπράττονται για πράξεις συναλλάγματος σε μετρητά. Επιβάλλεται, επομένως, να εξεταστούν τα υπόλοιπα αποδεικτικά στοιχεία που προέβαλε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, καθώς και τα στοιχεία που επικαλέστηκε η προσφεύγουσα, προκειμένου να καθοριστεί αν, σταθμιζόμενα, τα στοιχεία αυτά επιτρέπουν τη συναγωγή του συμπεράσματος ότι η Επιτροπή απέδειξε την ύπαρξη συμφωνίας με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών.

— Επί των δηλώσεων της Commerzbank και της Bayerische Landesbank

- 111 Κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, το γεγονός ότι διεξήχθησαν συζητήσεις αναφορικά με το ύψος της προμήθειας, όπως αναφέρεται στα πρακτικά [Α], επιβεβαιώνεται από τα όσα δήλωσαν η Commerzbank και η Bayerische Landesbank

κατά την ακρόαση (αιτιολογικές σκέψεις 96, 107 και 118 έως 120 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Στην υποσημείωση 44 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αναφέρεται, επίσης, στις απαντήσεις που έδωσαν στην κοινοποίηση των αιτιάσεων της προσφεύγουσας, η Westedutsche Landesbank και η Hamburgische Landesbank.

112 Επιβάλλεται, αρχικώς, η διαπίστωση ότι η εκτίμηση της Επιτροπής κατά την οποία οι δηλώσεις αυτές επιβεβαιώνουν την άποψη περί της υπάρξεως συμπτώσεως βουλήσεων ως προς τον καθορισμό των τιμών είναι αμφισβητήσιμη. Καίτοι οι εν λόγω τράπεζες δήλωσαν ότι «ορισμένοι εκπρόσωποι μεμονωμένων τραπεζών ανέφεραν ορισμένα ποσοστά τα οποία κυμαίνονταν μεταξύ 2 και 4 %» π.χ. (107η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως), καμία από τις δηλώσεις αυτές δεν επιβεβαιώνει ρητώς ότι διεξήχθησαν συζητήσεις με θέμα τον καθορισμό του ύψους της προμήθειας.

113 Είναι, βεβαίως, αληθές ότι ο καθορισμός μιας κλίμακας αναφοράς ή ενός επιπέδου-στόχου μπορεί να αποτελέσει παράνομο τρόπο καθορισμού τιμών, καθόσον, σε μια τέτοια περίπτωση, οι τιμές δεν απορρέουν από αυτοτελείς αποφάσεις των επιχειρηματιών, αλλά από τη σύμπτωση των βουλήσεών τους. Εντούτοις, τα αριθμητικά στοιχεία που παρατέθηκαν («μεταξύ 2 και 4 %»· «περίπου 3 %»· «μεταξύ 2 και 6 %»· βλ. 107η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως και υποσημείωση 44) αντανακλούν –όπως υπογραμμίστηκε ανωτέρω– τις κρατούσες στην αγορά τιμές όπως τις διαπίστωσε το ΕΝΙ, είναι αόριστα και παρουσιάζουν μεγάλο εύρος (διαφορές που ανέρχονται στο διπλό ή στο τριπλό). Συνεπώς, ο αποδεικτικός χαρακτήρας αυτών των στοιχείων είναι αμφίβολος.

— Επί της συμπεριφοράς όσων έλαβαν μέρος στη συνάντηση

114 Επικουρικώς, η Επιτροπή έκρινε ότι οι μετασχόντες, μετά τη συνάντηση της 15ης Οκτωβρίου 1997, εναρμόνισαν τις σχετικές με τις τιμές πρακτικές τους σύμφωνα με τους όρους της προβαλλομένης συμφωνίας. Στην 147η και 148η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, παραθέτει τα ποσοστά που εφαρμόζουν η Dresdner Bank, η Commerzbank, η HVB, η VUW, η GWK και η Reisebank. Τα ποσοστά αυτά κυμαίνονται μεταξύ 3 και 4,5 %, ενώ ορισμένες τράπεζες παρακρατούν ένα ορισμένο ποσό.

- 115 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί τα συμπεράσματα που συνήγαγε η Επιτροπή από τα εν λόγω στοιχεία. Υπογραμμίζει, ουσιαστικώς, ότι η Επιτροπή έλαβε αποκλειστικώς υπόψη της τα ποσοστά προμήθειας χωρίς να περιλάβει στην ανάλυσή της το κατ' αποκοπήν στοιχείο της αμοιβής τους. Εντούτοις, λόγω του μικρού μεγέθους των ποσών που ανταλλάσσονται, το στοιχείο αυτό επηρεάζει σημαντικά το ποσό της παρακρατούμενης ανταμοιβής. Μια επισταμένη ανάλυση των ποσοστών που εφαρμόστηκαν μεταξύ του 1998 και της μεταβατικής περιόδου θα ανέτρεπε τις διαπιστώσεις της Επιτροπής.
- 116 Τα επιχειρήματα αυτά εμφανίζονται βάσιμα. Δεδομένου ότι η μεγάλη πλειοψηφία υπηρεσιών αυτού του είδους αφορά ποσά μικρότερα των 200 ευρώ (στην κοινοποίηση των αιτιάσεων αναφέρεται ποσοστό 70 %, βλ. σημείο 9 της κοινοποίησης των αιτιάσεων), η παρακράτηση προμηθειών κατ' αποκοπήν ύψους 5 ή 10 DEM ή ο καθορισμός κατωτάτου ορίου συναλλάγματος επηρεάζει σημαντικά το ποσό που πράγματι παρακρατούν οι τράπεζες, αν αυτό εκφραστεί σε εκατοστιαίο ποσοστό. Επομένως, η Επιτροπή δεν θα έπρεπε να περιοριστεί στην εξέταση μόνο του ποσοστού της παρακρατούμενης προμήθειας, καθόσον εξ αυτού προκύπτει μερική μόνο εικόνα της επιβαρύνσεως του καταναλωτή.
- 117 Ο λεπτομερής πίνακας προμηθειών που χρησιμοποίησαν κατά το έτος 1999 η προσφεύγουσα και άλλες τράπεζες παρατίθεται στο σημείο 56 της κοινοποίησης των αιτιάσεων. Από τα διάφορα στοιχεία αυτού του πίνακα προκύπτει ότι οι παρακρατούμενες προμήθειες ποικίλλουν σημαντικά από τράπεζα σε τράπεζα, αν ληφθεί υπόψη το συνολικό κόστος παροχής υπηρεσιών συναλλάγματος (ποσοστό προμήθειας και κατ' αποκοπήν ποσό ή κατώτατο όριο). Όσον αφορά το έτος 2000, η προσφεύγουσα κατέθεσε άρθρο δημοσιευθέν στον Τύπο στο οποίο παρουσιάζονται οι προμήθειες που παρακρατούν οι τράπεζες (παράρτημα 25 του δικογράφου της προσφυγής). Από το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι για ποσό 100 DEM που ανταλλάσσονται, η ανταμοιβή για υπηρεσίες συναλλάγματος που παρέχουν 21 γερμανικές τράπεζες κυμαίνεται από 0 έως 25 DEM. Για 1 000 ανταλλασσόμενα DEM η διαφορά κυμαίνεται από 0 έως 50 DEM. Εκφραζόμενα σε εκατοστιαίο ποσοστό τα στοιχεία αυτά ανατρέπουν τις σχετικές με τα πραγματικά περιστατικά διαπιστώσεις της Επιτροπής (147η και 148η αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως) ότι οι αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως εναρμόνισαν τις τιμές τους εντός ενός περιθωρίου από 3 έως 4,5 %. Από κανένα στοιχείο δεν

συνάγεται κατά τρόπο πειστικό ότι η σύγκληση των τιμών προς μια δεδομένη «κλίμακα» οφείλεται σε αιτίες άλλες από την ομαλή λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς. Αντιθέτως, επιβάλλεται να τονιστεί ότι από της ενάρξεως της μεταβατικής περιόδου, οι προμηθειες μειώθηκαν αισθητά, λόγω, προφανώς, της εξαφάνισως του συναλλαγματικού κινδύνου. Η τάση αυτή συνεχίστηκε μέχρι το τέλος της μεταβατικής περιόδου, η οποία σηματοδοτεί την εξαφάνιση της αγοράς υπηρεσιών σχετικών με συνάλλαγμα σε μετρητά ως προς τα νομίσματα των συμμετεχόντων κρατών μελών.

- 118 Επομένως, τα στοιχεία βάσει των οποίων η Επιτροπή έκρινε ότι τα πρακτικά [Α] επιβεβαίωνε η παράλληλη συμπεριφορά των μετασχουσών τραπεζών στην αγορά δεν είναι πειστικά.
- 119 Από το σύνολο των στοιχείων του δικογράφου της προσφυγής που εξετάστηκαν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς από νομικής απόψεως την ύπαρξη της συμφωνίας την οποία προέβαλε ως υφιστάμενη, όσον αφορά τόσο τον καθορισμό των προμηθειών για την παροχή υπηρεσιών συναλλάγματος σε μετρητά που αφορούν νομίσματα της ευρωζώνης κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου όσο και τον τρόπο επιβολής αυτών των προμηθειών. Επομένως, οι λόγοι οι σχετικοί με την ανακρίβεια των πραγματικών διαπιστώσεων και την έλλειψη αποδεικτικού χαρακτήρα των προσαπτομένων στοιχείων πρέπει να κριθούν βάσιμοι.
- 120 Επομένως, επιβάλλεται να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, χωρίς να απαιτείται εξέταση των υπολοίπων λόγων της προσφυγής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 121 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με τα αιτήματα της προσφεύγουσας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση 2003/25/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 ΕΚ [Υπόθεση COMP/E-1/37.919 (ex 37.391) — Τραπεζικά τέλη για τη μετατροπή των νομισμάτων της ευρωζώνης — Γερμανία], καθόσον αφορά την προσφεύγουσα.

- 2) Καταδικάζει την Επιτροπή στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

Lindh

García-Valdecasas

Cooke

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Οκτωβρίου 2004.

Ο Γραμματέας

Η Πρόεδρος

H. Jung

P. Lindh

II - 3538

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς	II - 3498
Κανονιστικό πλαίσιο	II - 3498
Η προσβαλλόμενη απόφαση	II - 3505
Διαδικασία	II - 3512
Αιτήματα της προσφεύγουσας	II - 3512
Σκεπτικό	II - 3513
Επί των σχετικών με τα πραγματικά περιστατικά διαπιστώσεων	II - 3514
Επί της συμφωνίας της σχετικής με τον τρόπο εισπράξεως των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος	II - 3514
Επιχειρήματα της προσφεύγουσας	II - 3514
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 3518
Επί της συμφωνίας της σχετικής με το ύψος των προμηθειών για πράξεις συναλλάγματος	II - 3524
Υπόμνηση της προσβαλλομένης αποφάσεως	II - 3524
Επιχειρήματα της προσφεύγουσας	II - 3527
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 3528
— Επί των πρακτικών [Α]	II - 3529
— Επί των δηλώσεων της Commerzbank και της Bayerische Landesbank .	II - 3534
— Επί της συμπεριφοράς όσων έλαβαν μέρος στη συνάντηση	II - 3535
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 3537